Nr 34. 19 Marca.

Rok 1829. Czwartek.

GONIEC KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.

KRAKÓW

Dnia 17 *Marca* 1829.

Dzisieysza gazeta krakowska, wykazuje ceny zboża w 4ch, i 3ch gatunkach, na targowicy z d. 16 i 17 b. m. jak następuje:

Korzec pszenicy zł:	$25\frac{1}{2}$	23	22	20.
— Żyta	$10\frac{1}{2}$	$9\frac{1}{2}$	9	$8\frac{1}{2}$.
— Jęczmienia	$9\frac{1}{2}$	8	7	$7\frac{1}{2}$.
— Grochu	12	10	9.	
— Owsa	$5\frac{1}{2}$	5	$4\frac{4}{5}$.	
— Jagieł	18	17	16.	
— Rzepaku	26	20.		

Cena zboża w Gdańsku 9 *Marca.*

Łaszt 30 korcy Przenicy Zlp:	1440	1500.
Zyta	390	420.
Jęczmienia	300	360.
Owsa	228	240.
Grochu	420	480.

Loterya Liczbowa N. 339.

Wczoray wyciągnięto z koła następujące numera:
54 — 60 — 39 — 68 — 73.

Dlugo jeszcze *bal kostumowy* niewyjdzie z przyjemnych wspomnień. — Wczoray doszły nas jeszcze wierszyki, rozmaitym osobom, (których Imion, strzegąc się za pewne obrażenia skromności, niewymieniono,) udzielane z rąk Preciozy. —

I.

Jakaż to nadludzka władza?
Rozproszone ziemi ludy,
Mimo dzielące morza odległość i trudy;
Na jedno mieysce sprowadza?
Twoja ARTURZE dobroć tak pełna uroku,
Wszystkich zniewala serca, uczucia kojarzy,
Radość w każdém błyska oku
A uśmiech, na każdey twarzy.
Za tę zabawę wszyscy z zachwyceniem,
Rozgłoszą Twą choyność wszędzie,
Wdzięczney Cygance niechay wolno będzie,
Odpłacić się dziękczynieniem.

II.

Jesteś wzorem płci swojey, piękna, dobra, tkliwa,
Z cnót swoich się niechełpisz, wielka w każdym czynie;
W matce, mężu i synu zawsze bądź szczęśliwa,
Niech sława Twey pamięci nigdy nieprzeminie.

III.

Piękna jak promień słońca w wiosenny poranek,
Swietna jak zorza, gdy wschodzi,
Luba jak z róż nadobnych upleciony wianek,
W córkach się swoich odrodzi.

IV.

Wzorowa matka dla dzieci,
Przyjaciołka szczera tkliwa,
Dobra żona i cnotliwa;
Hołd należny w sercach nieci.

V.

Skoro zefir słodkiém tchnieniem,
Ziemię trawką zazieleni,
A słowika lubém pieniem
Wszyscy zostaną zdumieni.
Planty w koło obsiędziemy,
I tam dopiero radośnie,
Zawołamy jednogłośnie;
"*Wdzięczni zawsze Ci będziemy.*"

VI.

Niesiesz wsparcie ubogim, szukasz ich schronienia,
W którém tając swą nędzę wyglądali zgonu;
Ocierasz łzy nieszczęsnym, łagodzisz cierpienia,
Na twe czyny spogląda Bóg ze swego tronu;
Słyszy błagania sierot Władzca ludów, świata!
Matuzala dla ciebie przeznaczając lata.

VII.

Gdy cię zdobi strój Polaka,
Obudzasz chwały wspomnienia,
Głos się wznosi uwielbienia;
Piękna postać, dusza taka.

VIII.

Los kraju Ci oddała Trzech Monarchów wola,
Chętnie zdrowie poświęcasz i nieszczędzisz trudu,
Aby zapewnić szczęście rządzonego ludu,
By wszystkim zajaśniała pomyślnieysze dola.
Tych cnót wielbić nieздolnam, innym póydę torem;
Znam cię jak oyca, męża, a tych jesteś wzorem.

IX.

Godny Sarmatów bardzie, wieszczu pełen chwały,
Ty prawe w sercach mężnych obudzasz zapały,
Śpiewaku Władysława, tłomaczu Marona,
Chwały dzieł twoich świetnych potomność dokona.

WARSZAWA

Dnia 13 *Marca* 1829.

Na giełdzie tuteyszey, dnia 10 b. m. następujący był kurs papierów krajowych: Listy zastawne za 100 *żądano* 87$\frac{1}{3}$ *dawano* 87. — Obligacye udziałowe *ż.* 300 *d.* 300. — też w partyach za 300 *ż.* 294. *d.* .... — Dowody komm: Central: Likwid: za żołd *ż.* 36. *d.* 35.

Wczoray o godzinie 11 złożona została sądownie w ratuszu głównym miasta stołecznego Warszawy, stosownie do postanowienia N. Pana w obecności całego składu urzędu municypalnego: *Obligacya ogólna na* 42.000,000 *złotych polskich*, przez skarb Królestwa Polskiego, domowi S. A Fränkel wydana. Z wyższego upoważnienia, dopełnił tey czynności JW. Radzca Stanu Hrabia Plater. Obligacya ta, na-

pisana jest na pargaminie, opatrzona urzędownie pieczęcią wyciśniętą na laku, i podpisem xięcia Ministra Skarbu. — Akt prawny, zdziałany został przed rejentem Królestwa Polskiego *S. A.* Randtke.

W Radomiu, przepędzono także bardzo wesoło tegoroczny karnawał. W ostatni wtorek dany był Bal kostumowy, za biletami płatnemi, na dochód ubogich. — (*Z Przew: Pols:*)

XXXIV. BULETYN

NOWOŚCI POLITYCZNYCH.

ROSSYA. *Teatr Woyny.* Doniesienia z Bukarestu pod d. 20 Lutego zapewniają, że tam d. 16 jenerał Langeron powrócił z pod Turna. D. 18 obchodzono uroczystość zdobycia tey ważney twierdzy i odśpiewano: *Te deum.* Tegoż dnia wieczorem, przyprowadzono kilkuset jeńców tureckich. Dnia 19 z rana, w chwili, kiedy wzięty w niewolę były dowódzca twierdzy *Kale* Achmet, u jenerała Langerona częstowany był kawą i tytuniem, nadeszła wiadomość o spaleniu całey flotylli tureckiey, pod samemi murami *Nikopola.* Rossyanie przyczołgali się po lodzie z palnemu kulami do okrętów. Gdy to postrzegli turcy, już było za póżno, bo okręty już na ten czas stały w płomieniach. Na próżno jedna baterya zaczęła sypać ogień na Rossyan; zdobyli oni ją szturmem, niżeli pomoc z Nikopolu nadeyść potrafiła. Rossyanie chcieli nawet uprowadzić z niey działo, lecz słaby lód na Dunaju, uczynił to niepodobieństwem. Spalenie tey flotylli, jest srogim dla Czapana Oglu ciosem, który tę strarzną stratę, głową przypłacić może.

ANGLIA. (*Z Londynu* 3 *Marca.*) W dniu 28 Lutego o w pół do szóstey, była wielka rada gabinetowa w wydziale spraw zagranicznych, która do godziny 7 trwała. Nazajutrz d. 1 Marca, znowuż nastąpiła rada gabinetowa, na którey także wszyscy znaydowali się ministrowie, prócz xięcia Wellingtona, który do zamku Winsor do króla był pojechał. — Posiedzenie to, trwało okładem trzy godziny.

(*Z Londynu* 3 *Marca,*) Bill znoszący stowarzyszenia katolików, otrzymał wczoray zatwierdzenie królewskie Po jutrze wprowadzony zostanie na parlament *Bill emancypacyi katolików.*

AMERYKA POŁUDNIOWA. *Mexyk.* Wedle ostatnich do Londynu nadeszłych wiadomości, już po dzień 18 Stycznia r. b. rewolucya uzupełnioną tam została. Niedawno

obrany Prezydent *Pedrazza*, otrzymał paszporty do kraju Zjednoczonych Stanów Ameryki Północney; (*) — Guerrero obrany został Prezydentem, (**) i właśnie objął urzędowanie. — Kongres zatrudnił się niezwłocznem wszystkich europeyskich Hiszpanów wypędzeniem z kraju. — Już przeszło 500 udało się do *Vera Cruz* a z tamtąd odpłyną do Europy; wszyscy prawie dobrowolnie kray ten dziś opuszczają. W bitwie, która strumieniami krwi zarumieniła Mexyk, — taka zajadłość panowała, że siodmy półk jazdy i batalion pieszy *Toluca*, prawie do jednego wyginęły.

Opis bitwy w roku 1444 *d.* 10 *Października*,

Stoczoney pod Warną, między woyskiem tureckiém pod dowództwem Sułtana Amurata II. przeciwko wojskom Króla polskiego i węgierskiego, pod dowództwem Władysława III. Jagiełły syna, i Jana Hunjada *Supremus capitaneus armorum* zwanego, czyli Palatyna lub Wojewody siedmiogrodzkiego i węgierskiego.

(Dokończenie.)

Smierć króla bardziey rycerstwo obu sprzymierzonych narodów, którym królował, zasmuciła, niż ta bolesna i pamiętna przegrana; tyle one dla walecznych władzców czują przywiązania. Oto iest opisanie bitwy pamiętney pod Warną, z opowiadań i pism pozostałych ościennych a szczególniey węgierskich zebrane. Nayprzód szyk woyska i rozłożenie, oparcie iego skrzydeł od przyskrzydlenia i zabezpieczenie odwrotu, dowodzą niepospolitą króla i Palatyna Jana znaiomość sztuki wojenney. Powtóre, oczywista uległość Juliana radom, a więcey niż oboiętnemu kardynała Franciszka postępowaniu, były skutkiem ówczasowego ducha wieku. — Przyczyną przegraney były zarozumienie, chciwość i nieufność motłochu. Duchowni podięli się dowództwa, iako nie swoiey rzeczy. Rycerstwo odwagę swą osobistą za męstwo poczytywało, i dla tego naynieszlachetnieyszemi na-

---

(*) Wedle przedostatnich doniesień, Pedrazzo ciągnął z woyskiem do stolicy; ale jak teraz widać, że skutkiem jego usilowania, było ledwie uzyskanie paszportów.

(**) Guerrero pochodzi z naylichszego stanu. Był on pastuchem folwarczuym w swey młodości, ani nawet czytać nieumiał. W woynie atoli z Hiszpanami, przez niesłychaną waleczność i zręczność, przy pomocy jednego officera artylleryi, przyszedł do takiey doskonałości w sztuce wojenney, że stopień jenerała, a dziś Prezydenta osiągnął. PR.

miętnościami, zazdrością i chciwością powodowane, króla do walki nieszczęsney nawiodło, szemraniem na hetmana i nikczemnemi żalami. Gdyby młody niedoświadczony pan, był mężnieyszym, byłby na ten szmer gminu niezważaiąc wygrać mógł tę bitwę. Chciwemi się Włosi okazali pomagaiąc Turkom, wtenczas, kiedy na pomoc Chrześciianom przybyli; *auri fames*.

Zarozumienie odniosło wieniec męczeński; karę zazdrość i chciwość, która Drakuły drużynie nawet z cyganów złożoney nie przystała, a którą rycerstwo nasze hańbą przegraney i stratą naylepszego Pana i oyca kraiu przypłaciło. Z osierocenia tego długo Polska cierpiała. Zapobiegły artykuły i przepisy woyskowe poźnieysze tey sromotney namiętności; nie można też było winić naszego rycerstwa w następnych wyprawach o tę cnocie mężnych nayprzeciwnieyszą skłonność, przynaimniey w ogólności z małym wyjątkiem, ale co na zarozumienie, dotąd nie wynaleziono lekarstwa. Lepiey, mówi Plutarch, korzystać z błędów cudzych, niż własnych. Dla tego bitwę tę opisać, ile owe niepiśmienne wieki i czasów odległość dozwoliły, starałem się. Zakończyć muszę opis ten, uwagą uczynioną Xieciu Eugienijuszowi po bitwie pod Zentą: "chlubnieysza iest dotrzymać placu obronnie, niżeli go natarciem na niepewność wystawić. Jenerał Roemer przez porywczość, przyczyną był, że hrabia Neuberg pod Molwitz bitwę przegrał. Nieposłuszeństwo dowodzącego iazdą Karola XII, tego srogiego dowódzcy, przyczyną było przegraney bitwy stanowczey pod Pułtawą. — Pisałem w Grudniu 1828. J. B. A. Dembowski pólk. dawny W. K.

WIADOMOŚĆ

O KARTACH DO GRANIA.

Wynalazek kart, kraiom wschodnim przyznać należy, samo nazwisko ich pierwiastkowe *Naibi*, pod którem w krajach południowey Europy w początkach nastania znanemi były, a nawet dotąd w Hiszpanii i Portugalii *Naipes* zwane, naylepiey to potwierdza. — Wyraz ten na Wschodzie znaczy *wróżbę*, *przepowiadanie*, do czego nietylko dawniey ale i dziś, już to pod imieniem *kabały* już *Pasiansów* używanemi są. — Co do nas i kraiów bliższych Azyi i Afryki, nie tak wyprawy do ziemi świętey, jako raczey koczowanie i włóczęga cyganów, ludu od Jndyiów idącego, wczesniey i naysilniey do ich upowszechnienia przyczyniłysię; jakoż niezawodną jest, iż wtey części Europy wprzód znanemi

były jak w krajach na zachód jey położonych. — Włochy i Hiszpania, względnie śladów historycznych używania kart, naypewnieysze dochowały świadectwa: reszta kraiów sąsiedzkich iakoto Francya, Anglia i Niemcy, po nich idą. — Naystarszy z wiadomych dziś pomników historycznych jest *Edykt* Jana I. króla Kastylii z r. 1387, zakazujący gry w karty, który służy niemniey za dowód niepospolitego już w ówczas upowszechnienia ich w Hiszpanii, iak prędko zakaz panuiacego ku powściagnieniu nadużycia gry potrzebnym był. — W XIII. tedy wieku już w Europie znane były. — We Francyi 1361. poznane, ku końcu XIV wieku służyły w czasie choroby Karolowi VI. za rozrywkę. — Sztuka robienia kart we Włoszech około r. 1299 przypada i takiemi były karty naypierwsze od ręki malowane. Odbijanie kart dopiero po roku 1350 nastało; wydoskonalenie zaś, aż po wynalazku i upowszechnieniu sztuki drukarskiey, tojest w XV i XVI wieku; w czym wszystkim ziomkowie nasi *Twardowski* za czarownika w Niemczech pod imieniem *Fausta*, (Fast, Faust, Fest; mocny twardy) miany; Zayner w Krakowie, *Wietor i Skrzetuski* i naczey Hofhalter przezwany: — w Wiedniu drukuiący, i nakoniec *Stanisław* Polak w Sewilli pod imieniem *Lanzolao* bawiący, niepospolitą sławę i pierwszeństwo pozyskali. — Rzuciwszy okiem na stęple naydawnieyszych kart naszych; niemało postrzegamy śladów pochodzenia ich ze Wschodu, i tak *słonie*, *jednorożcse*, *syreny*, *rysie*, ubiory oryentalne *figur*, ich starszeństwo itp. powiększey części do kraiów tamtych lub ich zwyczaiów zmierzaią; poźnieysze są obrazem bądź narodowych szczegołów, bądź państw ościennych od których do nas przywędrowały. Co do znaiomych gier dotąd ieszcze w gminie używanych: *Burda*, *Drużbart*, *Kasztelan*, itp do iednych znaydawnieyszych liczemy, prócz mówię tych, które przez odwieczność swą w niepamięć poszły iakiemi np były; *Kulczanka*, *Grele*, *Zmrużek Pancerola*, itp. Życie woyskowe bez trosków, hulanki, *burdom*; dworskie *grze w kasztelana*, biesiady zaś weselne na których dotąd przeznaczeniem drużbów iest bawienie gości *Drużbartowi*, równie imiona iak początek nadać mogły. — Między zagranicznemi gra przez francuzów *Lansquenet* zwana, którey nazwisko niemcy od *Landsknechta* (pacholka) wyprowadzaia, iest naydawnieyszą, od roku albowiem 1392 aż do czasów Moliera i Regnarda była w używaniu. — *Pikieta* gra francuska i dotąd pospolita, nastała za panowania Karola V. — Znaczenie kart różnie tłomaczą. Tak np *cztery kolory* oznaczać maią 4 oddzielne stany w narodzie, *figury* zaś, celnieysze w tymże osoby. *Czerwień*

stan duchowny, *Wino* woyskowy, *Dzwonki* mieyski a *Żołądź* stan wieyski albo raczy *pobożność*, *męstwo*, *przemysł i rolnictwo*. — Czterey królowie są *Dawid*, *Alexander*, *Cezar* i *Karol Wielki* (*) znaczą tedy cztery monarchije, izraelską, grecką, rzymską i francuzką. Damy: *Rachel*, *Judyt Pallas* i *Argina* (anagramma *Regina*) są to: *Wdzięki*, *Wesołość*, *Rozum*, *i Znaczenie*, które na świecie zwykle panują. — *Bić*, *zabić*, *uderzyć*, *wygrać*, *wpędzić* itp są wyrażeniem prawdziwie woyskowem: toż wnosić należy z figur kart polskich dotąd używanych, na których dobosze, gwizdki, szermierze, postrzegać się daią. Dawna gra *Trappola* w którey są *denari*, *coppi*, *bastoni*, *spadi*, zmierzaią do żołdu woyskowego, manierek, lasek, szabli itp. szczegółów wojowniczych; podobnież jednoznacznemi nieiako są gry, włoska *Tarok*, francuzka *Piquet*, (pikinier,) hiszpańska *Quadrille*, jak u nas *Burda*, do spraw rycerskich (**) lub wrzawy wojenney zmierzające. W dawnych czasach karty do droższych sprzętów należały, każda albowiem figura, osoba na nich będąca, szczegółowo rysowaną i malowaną bydź musiała. Dla tego właśnie przed zaprowadzeniem sztuki drukarskiey, robienie kart oddzielne rzemiosło stanowiło, następnie równie jak obrazki wyrabiano ie na deszczółkach, daley na blaszkach i t. d. przez co niemało przyczyniły się do wynalezienia drukarstwa, a nawzajem sztuce drukarskiey udoskonalenie swe zawdzieczają.

(Dokończenie nastąpi.)

Przestroga. W zeszłym numerze Gońca, zaraz na pierwszéy wierszu dolnym, zamiast: *złote gałązki w czerwonem polu*, czytay: *złote gałązki koniczyny*, w czerwoném polu.

TEATR NARODOWY.

Dziś komedya: *Nauka dla Mężów* i opera: *Cyrulik Sewilski*.

(*) Napisy podobne dotąd na kartach dawnego odbicia widzieć się dają.

(**) Podobnież Chapanka, uderzenie, napad gwałtowny na nieprzyjaciela, naśladuje.